

Rapport fra prosjekt: JUS345 Strafferett / Emnedesign for praksisnær læring, studentaktivitet og engasjement.

1. Mål med prosjektet

Målet med prosjektet var å utvikle og integrere egne prosedyreseminarer på fjerde studieår, i strafferettsfaget. Det overordnede målet var å legge til rette for engasjement, studentaktiv læring og bedre kontakt mellom studenter og arbeidsliv.

2. Bakgrunnen for prosjektet

JUS345 Strafferett undervises på fjerde studieår ved masterprogrammet i rettsvitenskap ved Det juridiske fakultet. Emnet gir 20 studiepoeng, og er det første emnet på fjerde studieår, og første emne på programmet der det ikke er obligatorisk undervisningen. Blant annet som følge av utstrakt bruk av plansjer og videoopptak av forelesinger, har imidlertid en stadig økende mengde studenter valgt ikke å være til stede i undervisningsøktene på fjerde studieår. En stor andel prioriterer i tillegg gjentak av tidligere emner og praksisopphold i stedet for å følge undervisningen. Denne utviklingen svekker kvaliteten på undervisningen og fakultetet som akademisk miljø og læringsarena. Vi har ikke ønsket å ta til orde for omlegging til obligatorisk undervisning, men i stedet å gi studentene et læringstilbud som skaper et positivt samspill mellom oppfordring til tilstedeværelse, og et godt og aktivt læringsmiljø som motiverer og engasjerer studentene i praksisnære læringsformer.

Undervisningen i emnet har tidligere bestått en forelesningsrekke og en seminarrekke som besto av 14 seminarer, à 2 timer. Fire av disse seminarene har vært forbeholdt prosedyrøvelser der alle seminardeltakerne har vært forutsatt å skulle bidra med to prosedyrer hver. Et lite antall studenter har blitt gitt anledning til å skrive ut svar på to av oppgavene som ble gitt i denne forbindelse. Selv om disse prosedyrøvelsene på sitt beste har vært nyttige øvelser for studentene, har det vært utfordringer knyttet til at studentene som ikke skal prosedere den aktuelle gangen er mindre forberedte, noe som har gjenspeilet seg i de etterfølgende diskusjonene, og at det tidvis har vært utfordrende å få studentene til å møte de gangene de har vært satt opp til å prosedere. Det har også tidvis vært utfordrende for studentene å skille ut hvilke rettsspørsmål som er problematiske og hvilke som kan kvitteres ut enkelt.

Som ledd i prosjektet ble prosedyrøvelsene tatt ut av seminarrekken, og det ble i stedet utviklet et eget prosedyrekurs med egne prosedyresamlinger og tilhørende digitale ressurser, som ble gjennomført i etterkant av de ordinære seminarsamlingene. Prosjektet inngikk i et større arbeid der vi redesignet emnet ved å videreutvikle forelesningene, utviklet egne skriveworkshops for studentene og samtidig gjorde endringer i prøvingen av studentene. Endringene i prøvingen av studentene ble gjort for at prøvingen i størst mulig grad skal reflektere læringsmålene og undervisningen i emnet.

3. Utviklingen av et eget prosedyrekurs

3.1. Ny utforming av seminarene

Høsten 2024 ble prosedyrøvelsene skilt ut i et eget prosedyrekurs som besto av 3 prosedyresamlinger à 2 timer, og ett sett digitale ressurser (punkt 3.3). Den tidligere

seminarrekken ble dermed delt i to: Et sett ordinære seminarer som består av 11 seminarer og et sett prosedyreseminarer som består av tre seminarer. Ettersom prosedyrekurset bygger på de kunnskapene og ferdighetene studentene har utviklet gjennom den ordinære seminarrekken, ble det stilt krav om at studentene måtte delta på minst 5 av de 10 første ordinære seminarene for å kunne melde seg på prosedyrekurset.

Studentene ble ved oppstart av emnet delt inn i 12 seminargrupper, basert på oppmelding. Seminarundervisningen i de ordinære seminarene ble gitt til hver seminargruppe. I prosedyresamlingene ble to og to seminargrupper satt sammen, og gitt oppgaven å prosedere mot hverandre over oppgaver som på forhånd var delt med gruppene. I hver samling ble det prosedert over to ulike prosedyreoppgaver, med etterfølgende diskusjon. (En time per oppgave)

Forpliktelsen om å bidra under samlingene ble særskilt understreket for studentene på forhånd. Det ble også gitt informasjon før påmelding, om at alle studenter måtte være forberedte på å prosedere på hver samling. Etter påmelding ble denne informasjonen justert, slik at studentene ble oppfordret til å fordele arbeidet med å forberede seg til hver samling.

3.2. Ny utforming av oppgavene

Et viktig formål med prosedyreseminarene var å gjøre et dypdykk i sentrale emner i kurset. Det ble derfor utviklet nye prosedyreoppgaver med tilhørende veiledninger til seminarlederne. Fire av seks oppgaver var nye, de to siste er omarbeidede versjoner av tidligere oppgaver.

Alle oppgavene vil kunne gjenbrukes fremover.

3.3. Nye digitale ressurser

For å bringe kunnskap om prosedyrene fra sentrale aktører ble det utarbeidet fire «podcaster» med ulike aktører fra strafferettspleien: En høyesterettsdommer, en statsadvokat og to forsvarere. Hver av podcastene konsentrerte seg om ulike tema knyttet til prosedyrer og etterfølgende domsskriving. Det ble opprettet egne grupper for prosedyreseminarene i MittUiB og podcastrekken ble delt studentene som var oppmeldt til prosedyreseminarene.

I tillegg ble det utformet en egen podcast der en student som hadde deltatt i strafferettsundervisningen året før, deltok. Tema for denne podcasten var hvordan studere strafferett, og hva er nytt i årets undervisning. Denne podcasten ble delt på MittUiB, til alle studentene som var oppmeldt i emnet.

Det var også planlagt en videoinnspilling fra Gulating lagmannsrett der to dommere presenterer gangen i en rettsak. Vansker med å finne tidspunkt som passet for alle bidragsytere har gjort at denne videoinnspillingen foreløpig ikke er gjennomført. Videoen bør likevel kunne være ferdig til ny undervisning i emnet starter høsten 2025. Denne videoen er planlagt delt på MittUiB, med alle studentene som er oppmeldt i emnet.

Alle digitale ressursene vil kunne gjenbrukes fremover.

3.4. Tilpasninger i MittUiB

På bakgrunn av endringer i studieordningen var det behov for å endre emnets sider på MittUiB. Informasjon om gjennomføring av emnet har tidligere vært samlet i en pdf, som har vært delt med studentene. Før emnestart ble det utviklet nye sider, med informasjon om de ulike elementene i undervisningen, inkludert prosedyreseminarene. Informasjon om påmelding og oppgaver ble seminaroppgaver ble også delt i MittUiB.

Underveis i undervisningen ble det opprettet særskilte grupper for studentene som deltok på prosedyrekurset, der studentene som var oppmeldt til denne delen av undervisningen ble gitt tilgang til prosedyreoppgavene og de digitale ressursene.

3.5. Gjennomføring av seminarene

Til sammen 381 studenter var oppmeldt til de ordinære seminarerne. Enkelte studenter møter aldri opp på seminarene, til tross for påmelding, men vi har ikke tall på dette. Til sammenligning var 486 studenter oppmeldt til eksamen, og til sammen 440 studenter møtte til denne. Til prosedyreseminarene var 149 studenter var oppmeldt og 143 møtte opp.

3.6. Ressursbruk

Ved at hver prosedyresamling innebar at to ordinære seminarer ble slått sammen til én, ble det frigjort en god del ressurser (6 grupper x 3 samlinger x 2 timer = 36 timer*forberedelsesfaktor).

De frigjorte midlene ble brukt til å utvikle og gjennomføre en skriveworkshop for studentene. Det ble gjennomført 3 workshopsamlinger, der studentene fikk anledning til å levere inn en oppgavebesvarelse basert på oppgaver som var gjennomgått på tidligere seminarsamlinger. Hver workshopsamling besto av 3-4 seminargrupper som var satt sammen til én workshopgruppe.

4. Evaluering

Endringene som ble foretatt høsten 2024, inkludert prosjektet JUS345 Strafferett / Emnedeign for praksisnær læring, studentaktivitet og engasjement, har i stor grad bestått av å rendyrke de ulike elementene i undervisningen, fremfor å innføre nye elementer. Prosjektet innebar at prosedyreøvelsene ble skilt ut i et eget seminar der studentene som har deltatt har vært innstilte på å bidra aktivt med muntlige prosedyrer samtidig som de fikk et innblikk i en sentral del av strafferettsjuristenes hverdag. En positiv bieffekt av endringen av seminarundervisningen, var at det ble frigjort undervisningstimer som kunne brukes til skriveworkshoper.

Deltakelsen på prosedyreseminarene var forholdsvis lavt. De oppmeldte studentene utgjorde ca. 40 % av studentene som hadde meldt seg på de ordinære seminarene, og ca. 34 % av studentene som møtte på eksamen. Studenter som var oppmeldt til eksamen, men hadde meldt seg på seminarer høsten 2023 hadde imidlertid ikke adgang til å melde seg på prosedyrekurset høsten 2024. Vi er ikke kjent med hvor mange av studentene dette utgjør.

Vi antar at det er særlig fire faktorer som bidro til at oppmøtet ikke var høyere: 1) prosedyreseminaret ble gjennomført kort tid før eksamen, på et tidspunkt der enkelte studenter

erfaringsvis prioriterer egenstudier, 2) prosedyreseminaret ble gjennomført i løpet av et kort tidsrom, som gjorde at egenforberedelsene antakelig ville kreve ta mye av tiden tilgjengelig for studier, 3) at enkelte studenter vegrer seg for å prosedere fremfor sine medstudenter og 4) at opplegget var nytt og ukjent, noe som kan ha «avskrekket» en del som kanskje ville ha valgt å være med om opplegget var mer kjent.

Høsten 2025 vil vi omrokkere noe av seminarundervisningen, slik at prosedyresamlingene kan starte tidligere og det kan legges inn mer tid mellom hver samling. I tillegg har vi gjort noen erfaringer knyttet til kravene til forberedelsene av hvert seminar, som vi håper kan bidra til at færre studenter vegrer seg for å delta. Vi vil også fortsette å styrke sammenhengen mellom undervisningen og trening i selvstendig refleksjon og dypere analyse av strafferettslige problemstillinger, og prøvingsformen.

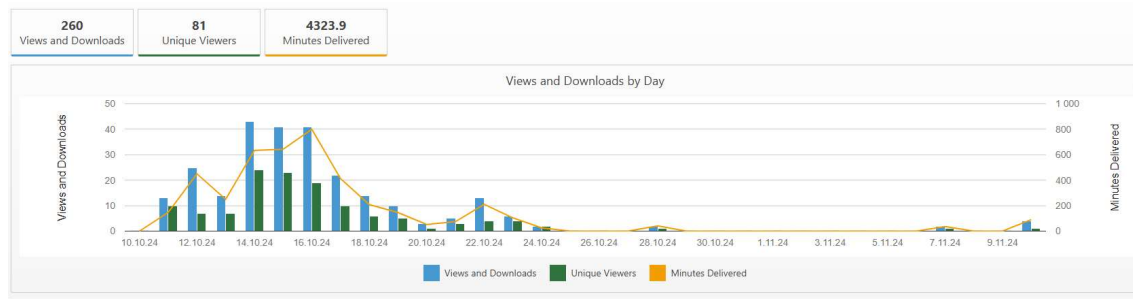
De nye prosedyreoppgavene retter etter vår vurdering, i større grad enn tidligere, oppmerksomheten mot sentrale emner i læringsutbyttebeskrivelsen som studentene erfaringsvis strever med å få tak på. Endringene innebærer at det er færre rettslige problemstillinger, samtidig som det er mer faktum å forholde seg til. Dette skal i større grad gi studentene øvelse i å anvende faktum i de rettslige drøftelsene. Færre uproblematisk spørsmål i oppgavene, tar sikte på å unngå en uheldig ressursbruk - der de vanskelige spørsmålene ikke er blitt viet tilstrekkelig tid og krefter. Denne samkjøringen mellom undervisningen og læringsutbyttebeskrivelsen, bidrar også til at prosedyreøvelsene mer praksisnær.

Seminarlederne som deltok på prosedyresamlingene, inkludert én av de emneansvarlige, har gitt uttrykk for at prosedyresamlingene har vært vellykkede: At studentene var engasjerte og godt forberedte og at det har vært gode diskusjoner i gruppene. Tilbakemeldingene de kursansvarlige fikk underveis var at studentene ga uttrykk for at de hadde et godt faglig utbytte av prosedyreseminarene.

Etter kurset ble det gjennomført en spørreundersøkelse blant studenten som deltok på emnet. Svarprosenten var på 13,3%. Blant studentene som besvarte undersøkelsen svarte 84,61% at de ordinære seminarene i stor eller svært stor grad bidro til læring, mens 92,31 % svarte at arbeidet med seminaroppgavene i stor eller svært stor grad bidro til læring. I denne undersøkelsen svarte 30,77 % av studentene at prosedyresamlingene i stor eller svært stor grad bidro til læring. 35,38 % svarte «vet ikke» på spørsmålet. Det fremgår ikke av undersøkelsen om studentene som svarte på dette spørsmålet faktisk deltok på prosedyrekursene. Det er naturlig å anta at respondentene som svarte vet ikke, heller ikke deltok på prosedyrekurset.

I fritekstfeltet av studentevalueringen ble prosedyreseminarene kommentert av enkelte studenter. Enkelte ga uttrykk for at seminarene var omfattende og at utbyttet ikke samsvarte med resultatet. Andre ga uttrykk for at det var motiverende og gøy med prosedyreøvelsene og at studentene ble godt ivaretatt under prosedyreseminaret. Flere ga uttrykk for at de ikke så sammenhengen mellom oppgavene gitt i seminarene og prosedyreseminarene og oppgaven som var gitt på eksamen. Det viser et forbedringspotensial for oss med tanke på å synliggjøre at evnen til dybdeanalyse av vanskelige faglige spørsmål er et av kursets viktigste målsetninger og at eksamensoppgaven er innrettet på at studentene skal få vise slik evne og blir prøvd deretter. En av seminarlederne arbeider for tiden med en særskilt evaluering av prosedyresamlingene, som ledd i UPED-utdanningen. Denne evalueringen vil kunne gi bidrag til den videre utviklingen av prosedyreseminarene.

Når det gjelder de digitale ressursene, ser vi at ca. halvparten av deltakerne på prosedyrekurset brukte disse. Statistikk fra Panopto viste at det var 81 unike lyttere, 260 visninger og til sammen ble det lyttet til podcastene i 4324 minutter.

Etter vår vurdering er det tre mulige grunner til at ikke flere anvendte disse digitale ressursene, som fremstår som mest aktuelle: 1) Studentene er ikke interesserte i innholdet. De digitale ressursene er et ekstratilbud til læringsmidlene som er tatt med på litteraturlisten, og ikke noe en krever at studentene bruker tid på. Innholdet er dermed heller ikke direkte relevant på eksamen. Etter vår vurdering inneholder de digitale ressursene likevel viktige refleksjoner rundt det å arbeide med strafferettslige problemstillinger – både i praksis og som student. 2) Studentene orienterer seg i liten grad om innholdet på MittUiB. Ved revideringen av MittUiB er mer av fremdriftsplanen og informasjonen om undervisningen i emnet gitt digitalt enn tidligere. Enkelte tilbakemeldinger fra studenter underveis i undervisningsperioden kan tyde på at ikke alle studenter bruker tid til å orientere seg i emnets nettside. 3) Studentene hadde for dårlig tid til å kunne prioritere de digitale ressursene. Liten tid til gjennomføringen av prosedyrekurset kan ha bidratt til at enkelte studenter ikke har prioritert å gjøre seg kjent med de digitale ressursene.

Ved å flytte oppstart i prosedyrekurset til noe tidligere i undervisningsperioden, vil studentene få bedre tid til de digitale ressursene. Erfaringene fra 2024 gjør også at vi høsten 2025 i større grad vil fremsnakke de digitale ressursene når vi informerer om opplegget. Samtidig har vi ikke et mål om at alle studentene skal benytte seg av akkurat samme ressurser og læringsformer. På dette nivået i studiet bør det snarere være en målsetting at studenten selv skal kunne gjøre informerte valg om hvilke studieformer og -ressurser som er «produktive» for den aktuelle studenten selv.

Prosedyrekurset ble lagt til siste del av undervisningsperioden, for at studentene i større grad skulle kunne anvende kunnskapen de allerede hadde tilegnet seg i emnet. Vi tror selv at flyttingen av prosedyreøvelsene til siste del av undervisningsperioden har gitt større muligheter for at deltakelsen gir studentene en mestringfølelse, samtidig som prosedyreoppgavene har gitt studentene ekstra utfordringer på et tidspunkt der mange studenter har skaffet seg oversikt over emnet og de sentrale problemstillingene. Ettersom oppgavene i prosedyrekurset forutsetter grunnleggende ferdigheter i strafferett, ble det stilt krav om at studentene hadde deltatt på fem av de ti første ordinære seminarene. Kravet til oppmøte ble satt lavt, og vi har ikke inntrykk av at studenter som ønsket å delta på prosedyrekurset hadde utfordringer med å oppfylle dette.

Samtidig var en viktig del av bakgrunnen for prosjektet å gi studentene et læringstilbud som gir oppfordring til tilstedeværelse. Vi vurderer det som lite hensiktsmessig, og for ressurskrevende, å kreve obligatorisk deltakelse på studiet. Målet vårt er at undervisningstilbudet samlet skal være så godt, at studentene selv velger å delta. Oppmøtekravet var likevel et mulig bidrag til oppfordringen til deltakelse. Vi har ikke datagrunnlag for å undersøke om flere studenter har vært tilstede på campus og deltatt i undervisningen i undervisningsperioden høsten 2024, enn tidligere år. En realistisk tilnærming til problematikken tilsier antakelig at det er behov for å jobbe

langsiktig med kvalitetsutviklingen av undervisningen og med informasjonen om denne, for å bygge opp et tilbud som gjør at studentene velger selv å være tilstede på campus i undervisningsperioden.

Bergen 20. februar 2025,

Jørn Jacobsen
Emneansvarlig

Ingun Fornes
Emneansvarlig